

みんなくりポジトリ

国立民族学博物館学術情報リポジトリ National Museum of Ethnology

ХХ зууны Монголчууд /2/ :
Социалист Монголын улс
т рийн амьдрал

メタデータ	言語: ru 出版者: 公開日: 2009-04-28 キーワード (Ja): キーワード (En): 作成者: メールアドレス: 所属:
URL	https://doi.org/10.15021/00001396

Төгсгөлийн уг

И.Лхагвасүрэн

Монгол улс ардчилал, зах зээлийн харилцаанд шилжиж эхэлснээс хойш даруй арав гаруй жил өнгөрчээ. Энэ хооронд манай орны улс төр, эдийн засаг, нийгмийн амьдаралд томоохон өөрчлөлтүүд орлоо. Энэ болтол бид улс төрийн нэг намын удирдлагын доор, төвлөрсөн төлөвлөгөөт эдийн засгийн тогтолцоотой олон жилийг ардаа орхижээ. Улс орныхоо хөгжил дэвшил, ард түмнийхээ сайн сайхан амьдралтай холбоотой бүхий л асуудлыг эрх баригч цорын ганц МАХН-ын бодлогоор тодорхойлж ирсэн билээ. МАХН төрийн эрхийг дангаараа барьсан дал гаруй жилийн дотор талын Монголын нүүр царай танигдахгүй болтлоо өөрчлөгдсөнтэй маргах хүн гарахгүй биз ээ. Улс орныхоо тусгаар тогнолыг харийн түрэмгийлэгчдээс байлдан хамгаалж, эцэг өвгөдөөс үлдээж өгсөн, нутаг усаа хадгалж чадсан билээ. Орчин үеийн хот, суурингууд сүндэрлэн босож, нүүдэлчин түмний амьдарлын хэв маяг үндсээрээ өөрчлөгдөх эх сууриуд нь тавигдав. Үеийн үед монголчууд бидний амьдралын эх сурвалж болж ирсэн таван хошуу малаа өсгөж, шинэ шинэ үйлдвэрүүд байгуулж, “монголд үйлдвэрлэв” гэсэн хаягтай бүтээгдэхүүнүүдийг нь дэлхийн зах зээлд гаргаж эхэлсэн билээ. Онгон эзлүүд, атар газрыг эзэмшиж, олон мянган га талбайд тариа, ногоо тариалах болсон нь хүн амаа хүнсээр хангаад зогсоогүй, ургац сайтай жил хөрш орнуудын хүнсний хэрэгцээнд нийлүүлдэг болсон билээ. Ард түмнийхээ эруул мэндийг хамгаалж, хүн амаа урд хожид байгаагүй ихээр өсгөж, өсвөр настнаасаа эхлээд өглөх настнаа хүртэл толгой дараалан бичиг үсэгтэй болж, шинжлэх ухаан боловсрол, соёл цэцэглэн хөгжиж, монгол хун оюун ухаанаараа дэлхийн түвшинд өрсөлдөж эхэлсэн билээ. Сансар огторгуйд иргэнээ нисгэж чадсан цөөхөн орны нэрсийн жагсаалтанд Монгол гэдэг нэр тодоос тод бичигдэв. Авьяас билэгт ард түмний маань түүхийн ахархан богино хоромд хийсэн бүтээсэн нь орчлонгийн хүн бүхний нүдэнд ив ил, тодоос тод харагдаж байгаа билээ. Гэхдээ энэ бол нэг л тал нь. Нөгөө талд нь харийн гүрний нөлөөнд автаж, хамаг улс орноо барьцаанд тавьж, унасан газар угаасан усныхаа нэг хэсгийг найр тавин өгч, гэм хийгээгүй гурван түмэн иргэнээ цаазын тавцанд илгээж, ард түмнийхээ ариун шүтээн болсон олон зуун сүм хийдийг нь галдан шатааж, дэлхийн соёлын өвд данстай мөнхийн бүтээлүүдийг мөхөөн устгасан нь энэ намын бодлогоор хийж гүйцэтгэсэн ажил мөн гэдэгтэй маргаад хэрэггүй биз ээ. Улс Монголынхоо төлөө хоёргүй сэтгэлээр зүтгэж явсан ухаантай, авьяастай, авхаалжтай нэг

хэсгийгээ “ардын дайсан”, “хувьсгалын эсэргүү”, “сэхээтний төөрөгдөл”, “намын эсрэг бүлэг”, “үндэсний үзэлтэн” гэх мэтийн зохиомол нэр хаяг зүүлгэж, алдаг, халдаг, цөлдөг байсан нь бас л энэ намын олон үеийн удирдагчдын шууд тушаалаар хийгдсэн ажил гэдэг нь маргашгүй үнэн билээ. 90-ээд онд эхэлсэн ардчилсан үйл явцыг хамгийн их эсэргүүцэгч нь энэ нам байсны гэрч нь бид нар өөрсдөө болоод сууж байна. Монгол орныг дэлхийн хэмжээнд “муухай харагдуулж байгаа” их авилгалын хэрэг, эх орны эрдэс баялагийг “хөрөнгө оруулалтыг дуудах” нэрийн дор гадна, дотны доншуучлагч нарт худалдсан бусармаг үйлдлүүд бол төрийн эрхийг одоо болтол барьсаар байгаа энэ намын шинэ удирдагч нартай холбоотой болохыг нь нотолсон, баталсан мэдээллүүд манай “шар”, “хар” хэвлэлүүдээр дүүрэн гарсаар байгаагийн уншигч нь ч бас бид нар өөрсдөө болсон билээ. Олон намууд байгуулагдаж, ардчилсан сонгуулиуд явагдаж, улс орныхоо хөгжил дэвшил, ард түмнийхээ сайн сайхны төлөө гэсэн бүхэн үгээ хэлж, үйлээ бүтээж болдог сайхан цаг ирснийг бид хамтдаа мэдэрч, үзэж, хүртэж яваа билээ. Арилжаа, наймаа хөгжиж, авдаг өгдөгийн тоо нэмэгдэж, ард түмэн арвин баялагийн эзэн нь болох замдаа ороод байгаа нь бас маргашгүй үнэн билээ. Гэхдээ энэ нам биднийгээ урьдын адил удирдсаар, “хайрлуулсаар”, “энхрийлүүлсээр” байгаа нь ч бас л маргашгүй үнэн мөнөөсөө мөн билээ. Эх орны хувь заяаг жолоодож ирсэн МАХН эхнээсээ л нэг хүн шиг нэгдмэл, цул байгаагүй гэдэгтэй маргах хүн гарахгүй биз ээ. МАХН-ын дотор өнөөг хүртэл маш олон үзэл, бодол уралдаж, тэмдэлдэж, нэг нь ялж, нөгөө нь ялагдаж ирсэн урт удаан түүх бий. Цаг үеэ дагаад тэмцлийн зорилго, хэлбэр, агуулга нь өөрчлөгдөж байсан нь мэдээж. Бас цаг үеэ дагаад тэмцлийг шийдэж байсан арга, хэлбэр нь өөрчлөгдөж байсныг бид мэднэ. Уншигч авхай танд нэгэн цаг үеийн дотор энэ намын дотор өрнөж байсан хүрц, ширүүн тэмцлийг манлайлж, эцэст нь “Эсэргүү” нэртэйгээр цөллөгт хорин таван жилийг үдсэн гайхамшигтай хүмүүсийн ярьсан яриа, хэлсэн үгийг өргөн барилаа.

Та тунгаан болгооно уу.